

Иступање првог потпредседника Владе Србије и министра спољних послова Ивице Дачића на седници Савета безбедности Уједињених нација посвећеној раду УНМИК-а:

„Поштовани господине председниче,
Уважени чланови Савета безбедности,
Даме и господо,

Захваљујем на пажњи коју посвећујете питању Косова и Метохије кроз редовну тромесечну размену мишљења на седницама Савета безбедности о раду УНМИК-а. Изузетно је важна порука коју са овог места шаљемо свим странама које су укључене у дешавања на Косову и Метохији. Снага ове поруке разумљива је свим политичким чиниоцима, и још важније, свим заједницама на Косову. У процесу координације деловања свих сегмената међународног присуства и стабилизације прилика у Покрајини, упркос бројним изазовима, неприкосновена је улога Мисије УН-а на Косову. Ангажман УНМИК-а за Републику Србију је од изузетне важности јер је у питању мисија у коју српско становништво има највише поверења, али и мисија која је гарант статусне неутралности међународног присуства у Покрајини, у складу са резолуцијом СБ УН 1244 (1999). Од изузетне важности је и допринос других међународних организација чије мисије, под окриљем УН-а, представљају саставни део међународног цивилног и безбедносног присуства на Косову, попут ЕУЛЕКС-а, КФОР-а и ОМИК-а.

Поздрављамо доследност и посвећеност УНМИК-а реализацији приоритета из делокруга свог мандата. Полазећи од његових задатака на плану унапређења безбедности, стабилности и поштовања људских права, желео бих да нагласим да је ангажовање УНМИК-а у постојећем обиму и са несмањеним буџетским капацитетима, од суштинског значаја за стварање услова који воде у правцу трајног и одрживог решења за питање Косова и Метохије. То је истовремено и порука Србима и другим не-Албанцима на Косову који у УНМИК-у виде гаранта свог опстанка да нису заборављени. У том смислу је важно и задржавање постојеће динамике извештавања о раду УНМИК-а у СБ УН-а. Очекујемо да ће УНМИК наставити са спровођењем свог мандата, на статусно неутралан начин, у складу са резолуцијом СБ УН 1244 (1999), посебно у областима од значаја за опстанак и нормалан и достојанствен живот Срба и припадника других неалбанских заједница на Косову и Метохији.

Господине председниче,

У осврту на Извештај који је пред нама, желим поново да укажем да је, за стицање шире слике о ситуацији у којој данас живи српско и друго неалбанско становништво у Покрајини, нужно да периодични извештаји рефлектују и положај ових заједница јужно од Ибра. Занемаривање људских права и проблема са којима се сусрећу мањинске заједнице широм Косова додатно доприноси њиховом осећају изолованости, запостављености и безизгледности. Зато предлагам да се у наредни извештај укључи и исцрпан преглед ситуације у којој се налазе припадници ових заједница јужно од реке Ибар.

Као и у ранијим приликама, желим да истакнем значај који Република Србија придаје изналажењу решења за интерно расељена лица са простора Косова и Метохије. Стратешко опредељење Републике Србије по питању интерно расељених лица јесте да сваком лицу пружи пуну подршку, било за одрживи повратак или за локалну интеграцију у месту расељења. Међутим, свака врста подршке коју Република Србија може да пружи потенцијалним повратницима остаје недовољна ако изостане адекватно ангажовање Привремених институција самоуправе у Приштини - прихватање или бар толерисање од стране локалне заједнице, и све то уз активно ангажовање међународне заједнице.

Одговор на питање зашто се све мање људи одлучује на покушај повратка у домове на Косову је сложен: од њиховог исцрпљивања административним, безбедносним, институционалним и правним препрекама за повратак до опредељивања за локалну интеграцију, не као чин личног и свесног избора, већ као последица недостатка истинске могућности за повратак. У овом смислу илустративан је и Извештај ОМИК-а о Косову из новембра 2015. године према коме се од укупно 479 инцидентата на Косову, у 310 случајева радило о инцидентима усмереним према косовским Србима, укључујући у 22% случајева повратнике. Према подацима УНХЦР-а, до сада је повратак реализовало свега 12.145 расељених Срба и припадника других неалбанских заједница, а тек њих око 4.000 остварило је одрживи повратак. Квартални извештаји генералног секретара УН-а такође указују на забрињавајући тренд смањеног повратка и због тога је неопходно посветити много више пажње овом проблему и мерама за његово превазилажење. Забрињавајући статистички подаци треба да буду увод и подстицај за интензиван рад на уклањању препрека које отежавају или онемогућавају остваривање већег обима одрживог повратка интерно расељених, у чему УНМИК, у складу са резолуцијом СБ УН 1244 (1999), такође, има изузетно важну улогу. Само обећања нису довољна. Потребне су ефикасније мере и конкретни резултати.

Желим да веома јасно, по ко зна који пут, скренем пажњу чланицама овог тела, које представља најважнији орган међународне заједнице, да ми из године у годину понављамо податке да је преко 220.000 Срба протерано са својих огњишта на КиМ, а да је само 1,9% њих остварило одрживи повратак. Да ли то значи да је међународна заједница дигла руке од повратка више од 200.000 Срба и да ли ће тиме бити легализовано етничко чишћење Срба са Косова и Метохије? Колико година још треба да прође да би се они вратили? Или је према Србима све дозвољено?

Изношење парцијалних евиденција о нападима на живот и имовину Срба и припадника других неалбанских заједница на изванредан начин релативизује једну, цивилизацијски недопустиву појаву, а то је прогон људи само зато што не припадају већинској заједници. Примера, нажалост, има много. Октобра прошле године, у селу Доње Кусце код Гњилана, група албанских младића претукла је четворицу српских дечака млађих од 15 година, од којих су двојица задобила теже повреде, један ножем а други металном шипком. Почетком децембра у Гораждевцу, општина Клина, рафалном паљбом пуцано је на више српских кућа, запаљен је један аутомобил и у центру села је оскрнављен споменик жртвама НАТО бомбардовања и дечацима убијеним 2003. на реци Бистрици, чије убице никад нису нађене.

Било би добро да се у овакве евиденције инцидента укључи и приказ реаговања институција, од фазе полицијских истрага, преко деловања тужилаштва или прекршајног органа, до правоснажне осуде починилаца. Сложићете се да би било врло илустративно видети статистику о процентуалном решавању злочина и накнади штете за кривична дела извршена против Срба, укључујући убиства. Подсетићу да је број правоснажно осуђених извршилаца убистава за преко 1.000 Срба, од 1999. године до данас, и даље нула. А управо су овакве ствари тест достигнућа једног друштва на плану демократије и владавине права. Ја бих опет да поставим питање. Да ли је убиство Срба кривично дело или и то може да прође некажњено? Како онда да Срби имају поверење у владавину права?

Уважени чланови Савета безбедности,

Имајући у виду наведено, и овом приликом, упућујем апел УН-у и другим представницима међународне администрације на Косову, да помогну у превазилажењу проблема који отежавају повратак интерно расељених својим домовима. Притом треба имати у виду да је недостатак ефикасног механизма за повраћај узурпираних имовине, поред одсуства безбедности, један од најважнијих чинилаца који отежава и ограничава повратак. Желим да подсетим и да Извештај генералног секретара из априла 2015. године у ставу 34. констатује да су нерешена имовинска права и даље главни чинилац који омета напредак у процесу индивидуалног повратка и у односима међу заједницама.

Зато скрећемо пажњу на институционалне мере Приштине у виду нацрта Закона о оснивању Косовске агенције за упоређивање и верификацију имовине, који је у супротности са Техничким споразумом о катастру из 2011. године и чијим усвајањем би се омогућила легализација противзаконито одузете имовине на Косову и нанела непоправљива штета српској заједници. Несумњиво је да имовинска права, њихово остварење и заштита, представљају тековину демократских друштава од примарне важности и витални интерес заједнице, што потврђује и Извештај ОЕБС-а „Процена процеса добровољног повратка на Косову“ од 4. децембра 2014. године. Због тога је од посебног значаја да се приступи изради новог нацрта Закона у шта би се укључили и представници расељених лица и СПЦ.

Даме и господо,

Крхкост ситуације на КиМ, у различитим сегментима, констатована је и у Извештају ЕК о Косову за 2015. годину. Између осталог, оцењено је да је правосуђе на нивоу „ране фазе развоја и подложно политичким утицајима“. Однос власти у Приштини и правосуђа према лидеру Грађанске иницијативе, Оливеру Ивановићу, о коме сам пред овим уваженим телом више пута говорио, и недавна политичка пресуда у његовом случају, више је него очигледан пример изнетих запажања. Ова пресуда, без основа у праву и правди, сигурно не доприноси наставку процеса стабилизације прилика у Покрајини нити поверењу у институције и владавину права на Косову.

Одсуство владавине права, супротстављени интереси владајућих и опозиционих политичких структура, као и недостатак истинске воље да се испуне услови које пред власти на Косову и Метохији поставља међународна заједница, представљаће дестабилизујући фактор у дужем временском периоду. Ствара се негативно расположење према Србима због наводних уступака приштинске стране током бриселског дијалога. То све доводи у опасност да се насиље, поред Приштине, прелије и на српске енклаве у унутрашњости Косова и Метохије.

Верски екстремизам на Косову и Метохији достигао је највиши ниво у региону. Радикалне исламистичке структуре, подржане од стране значајног броја верских службеника/имама званичне Исламске заједнице Косова и Метохије и појединих међународних и локалних исламских организација и удружења, те њихова повезаност са страним борцима у Сирији и Ираку, којих је, ако се изврши поређење са бројем становника исламске вероисповести, отишао највећи број из региона Балкана, указује на постојање високог нивоа претње од извршења терористичких аката.

Радикализација политичких прилика и погоршање безбедносне ситуације услед ескалације политичког и верског екстремизма представљају претњу за све житеље Косова и Метохије, а по правилу су најугроженији повратници у национално мешовитим срединама. То захтева додатне мере на плану јачања безбедности Срба и припадника невећинских заједница који су, како и овај извештај наводи, редовне мете и жртве етнички мотивисаних напада. Посебан разлог за забринутост је присуство елемената тероризма и деловање радикализованих екстремиста у виду повратника са ратишта на Блиском Истоку на Косову. У самом Извештају говори се о хапшењима и подизању оптужница против већег броја косовских Албанаца због сумње у повезаност са терористичким организацијама. У извештајном периоду било је више случајева исписивања графита „ИСИС“ на кућама Срба, на зидовима објеката СПЦ и поред путева. Подсетићу и на случај хапшења четворице наоружаних исламиста крајем јануара испред капија манастира Дечани, бисера српске, европске и светске духовне и културне баштине, који се налази и на Унесковој Листи светске баштине у опасности.

Господине председниче,
Чланови Савета безбедности,

Република Србија је у потпуности посвећена дијалогу који се, уз посредовање Европске Уније, води између Београда и Приштине и имплементацији постигнутих договора. У околностима у којима живи, српски народ на Косову гаранцију свог опстанка и развоја

види у ономе што му је од стране ЕУ гарантовано Бриселским споразумом. Реч је о успостављању Заједнице српских општина, која би артикулисала интересе српског становништва и понудила институционални механизам за колективно остваривање и заштиту његових основних права, те допринела даљој и бржој нормализацији односа.

Иако су сви Извештаји генералног секретара УН-а као кључно у спровођењу Бриселског споразума препознавали потребу што скоријег формирања Заједнице српских општина, то до данас није реализовано. Уместо позитивних помака у њеном формирању, супротно Бриселском споразуму, уведен је нов елемент. Укључивање тзв. Уставног суда Косова у преиспитивање и *de facto* измену Бриселског споразума. Ако се Уставни суд Косова прећутно прихвати као инстанца којој је дозвољено да мења политички договор на највишем нивоу, уз посредовање ЕУ, отвара се питање смисла дијалога и гаранција да ће сваки договор бити реализован у облику у којем је постигнут. То је негативна порука српској заједници, али и ЕУ као посреднику и УН-у. Подсећам да је основни разлог потписивања Бриселског споразума, уз нашу опредељеност за допринос стабилизацији прилика у региону, био да се, у одсуству суштинског напретка на пољу остварења основних људских права за Србе и припаднике других неалбанских заједница на Косову, установи посебан механизам који ће им омогућити нормалан живот. У том смислу, идеја о оснивању Заједнице српских општина суштински се надовезује на дух резолуције СБ УН 1244, као механизам чија је примарна функција заштита људских права уз омогућавање безбедног и одрживог повратака свих избеглих и расељених и њихов нормалан и 21. века достојан живот.

На крају, желим још једном да подвучем да је национални приоритет Републике Србије постизање политичког решења за питање Косова и Метохије. У настојању да се постигне такво решење, неопходно је остварити и процес помирења. Зато је Србија снажно посвећена дијалогу са представницима Приштине који се води под покровитељством ЕУ и у оквиру кога су постигнути изузетно важни договори. Наша посвећеност овом процесу одраз је чврстог опредељења за активан допринос унапређењу стабилности Западног Балкана, као и решавању свих отворених питања политичким и дипломатским средствима. Управо са тим циљем и упркос свим изазовима, Република Србија је у дијалогу демонстрирала конструктивност и спремност на често нимало лаке компромисе. На тај начин смо допринели да за многа комплексна питања, од законодавства до енергетике и телекомуникација, буду постигнута обострано прихватљива решења, у интересу, пре свега, помирења и заједничке будућности.

Очекујемо да Европска унија настави да олакшава наш дијалог са Приштином, а Влада Републике Србије ће, са своје стране, без сумње, наставити да се активно ангажује на примени бриселских договора, у интересу мира, стабилности и економског просперитета региона.

Хвала на пажњи."